

Křížová cesta rodičů

Drazí přátelé, křížová cesta tohoto týdne je zaměřena na rodiny, především tedy na vztah rodičů k dětem. V jednotlivých zastaveních Ježíšovy křížové cesty se snažím zamýšlet nad tím, co nám ono zastavení vypovídá o rodině, o rodičovství. Věřím, že tato křížová cesta pro vás znovu může být uvažováním nejen o Ježíšově utrpení, ale také uvažováním, jak se Ježíšova křížová cesta dotýká mého života, jakým způsobem je třeba svůj život (svůj vztah k dětem) změnit, či rozvinout.

První zastavení – dítě jako obtíž

Ve vyprávění jednotlivých evangelistů se opakovaně setkáváme s tím, že Ježíš je pro židy nepřijatelný, protože ohrožuje jejich životy. Předkládá určité nároky, které si vyžadují lidský život. Ježíš je pro mnohé nepřijatelný, protože si nárokuje změnu jejich života – dosti podstatnou změnu. To byl důvod, proč židé odsuzují Ježíše a proč ho přivádějí k Pilátovi – ohrožuje jejich životy tak, jak je prožívají a jak je prožívat chtějí.

Můžeme říci, že mnohdy zaujímá v rodinách místo Ježíše samotné dítě. I ono si nárokuje změnu lidského života, života svých rodičů. Rodiče, kterým se narodí dítě, musí najednou značnou část svého času (který měli před tím pro sebe) věnovat dítěti. A můžeme se setkávat s tím, že rodiče tento nárok dítěte odmítají.

Nejzřetelněji se to samozřejmě projevuje v potratu. V něm rodič rozhoduje o tom, že dítě by příliš zasáhlo jeho život, že by mu vzalo kariéru, určitý ekonomický standart, že by si vyžadovalo jeho čas, jeho život. Proto se rozhodne raději dítě odsoudit ke smrti a přichází k lékaři, který v tu chvíli zastává úlohu Piláta – člověk, který je „nucený“ vydat nevinného na smrt.

Bylo by ale chybou zůstat jen u potratů. Ty jsou jen vrcholem mnohem většího ledovce. Potraty a přístup k nim nespadly z nebe, ale jsou důsledkem smýšlení, které je vlastní i nám křesťanům.

Kolikrát je nám vlastní ono smýšlení, že nás dítě obírá o klid, o náš čas, o náš život, o to, co chceme dělat my, a proto ho určitým způsobem odsuzujeme. Nezabíjíme ho, ale přesto ho „vykazujeme“ ze svého života. Kolik rodičů posílá děti co nejdříve do školky, aby mohli jít znovu pracovat, dělat kariéru – dítě jim v tom překáží. Kolik rodičů posílá děti do nespočetného množství kroužků proto, aby se dětem nemuseli věnovat oni...

Dítě se nejednou stává tím, co rodičům překáží, tím, co je třeba „odstranit“ ze svého života. Jedni to činí radikálním způsobem – zabitím dítěte, totiž potratem, jiní to činí „humánnějším“ způsobem, kdy dítě nějakým způsobem zaúkolují, kdy vytvoří takové schéma a takový stav, kdy se dítěti nemusí příliš věnovat.

Zkusme se v tuto chvíli zamyslet nad svým postojem v rodičovství. Zkusme si přiznávat pravdu o tom, jak vnímáme své dítě. Přemýšlejme o tom, jak častokrát stojí před námi v pozici Ježíše, který je odsuzovaný, protože se prostě nehodí do způsobu života, jaký se žije a žít chce.

Pane, prosíme, nauč nás neodsuzovat tě ve svých dětech, „nevykazovat“ tě ze svého života. Dej, ať dokážeme přijímat tvůj nárok a i nárok našich dětí, nárok, který si žádá náš život.

Druhé zastavení – příklad

Ježíš mnohokrát opakoval svým učedníkům, že kdo chce jít za ním, musí zapřít sám sebe, vzít svůj kříž a následovat jej. Slova, která Ježíš pronášel, nebyla jen plácnutím do vody. Nebyla jen něčím teoretickým. Nebyla ani něčím, o čem by Ježíš jen hovořil, ale sám to odmítal uskutečňovat. Ne, Ježíš jde příkladem, sám první bere svůj kříž.

Rodiče vychovávají děti v první řadě ne tím, co mu říkají, ale tím, jak žijí. Chtějí-li dětem předávat živou víru, pak ji musí mít v první řadě živou oni sami. Chtějí-li dětem předávat lásku ke Kristu, pak jej musí v první řadě milovat oni...

Jsou to rovněž rodiče, kdo musí učit děti přijímat různé kříže. A znovu ne tím způsobem, že jim o tom budou říkat, ale tím, že jim sami budou dávat příklad. Lidský život přináší mnoho křížů, mnoho těžkostí. Jedním z takových křížů, které člověk opakovaně ve svém životě potkává a musí přijímat, je řešení konfliktů. Řešení konfliktů patří přirozeně k lidskému životu. Konflikt totiž není jen důsledkem neschopnosti se domluvit (jak to mnohdy vnímáme), ale je také projevem touhy hledat řešení. Je tříbením názorů, je školou hledání pravdy.

Kdo naučí děti správnému řešení konfliktní situace? Znovu je odpovědí, že rodiče, a to především tím, že budou dávat sami příklad. Onen příklad se nemusí uměle vytvářet, protože rodinný život přináší dost a dost takových situací, kdy se jedni dostávají do konfliktu s druhými. Mnohdy se v rodinách ještě vyžaduje, aby se dítě poté, co ublížilo sourozenci, šlo omluvit, ale to je velmi málo – to je ono učení svým slovem.

Rodiče musí učit dítě především svým příkladem, totiž tím, jak řeší konfliktní situace oni sami. Nejdůležitějším prostředím je řešení konfliktu mezi partnery. Mnohdy vnímáme jako prohřešek to, že jsme se pohádali před dětmi. Naše představa je, že dítě musí být konfliktu ušetřeno. To je ale chyba. To, co bychom měli vnímat jako prohřešek, je spíše to, jaké svědectví jsme dítěti při řešení onoho konfliktu vydali. Chybou není to, že se před dítětem pohádáme, ale to, jakým způsobem se pohádáme.

Dítě se musí naučit tomu, že konflikt má svá pravidla. Že v konfliktu nejde o to ublížit druhému, ale hledat východisko. Dítě se musí naučit, že dostanu-li se do konfliktu, neznamená to, že druhého nemám rád. Když dítě vidí rodiče, kteří se pohádají, ale kteří se zároveň sobě následně omluví, kteří si dají záhy pusu, kteří spolu sednou ke stolu a tam se spolu normálně baví, pak se nejlépe učí tomu, jak má řešit konflikty i ono. V tu chvíli jsou to rodiče, kteří ho učí přijmout kříž, kteří mu sami dávají svůj příklad. Nejsou těmi, kteří od dítěte žádají, aby se omluvilo, a přitom to sami nejsou schopni činit, ale jsou těmi, kteří jdou jako první a svým příkladem své děti učí.

Zamýšlejme se nad tím, jak učíme děti svým příkladem řešit konflikty. Jaké svědectví jim vydáváme.

Pane, nauč nás být svým dětem příklady, těmi, kteří je vychovávají způsobem prožívání svého života. Nauč nás děti připravit na to, aby i ony byly schopny ve svém životě přijímat a nést kříže, které lidský život nutně přináší.

Třetí zastavení – selhání dítěte

Ježíš na své cestě opakovaně padl pod křížem. My se budeme při jednotlivých pádech zaměřovat na určitá selhání. Selhání dítěte, selhání rodičů, selhání ve výchově.

Je přirozené, že člověk někdy selže, že udělá chybu. Chybovat je lidské. I dítě tedy musí chybovat, selhat. Je do jisté míry přirozené, že dítě udělá nějaký průšvih. Důležité je, aby dítě při tomto průšvihy nebylo zdeptáno, ale aby bylo poučeno.

Jedním ze způsobů, jak se reaguje na selhání, je trest. Trest má dvojí hlavní význam. Má chránit společnost a má být vytvořením prostoru k nápravě. U dítěte můžeme první význam většinou opomenout, a můžeme se soustředit především na onen druhý význam. Trest má být vytvořením prostoru k nápravě. Nemá být tedy pomstou, ale má být prostorem, ve kterém dítě může zdravě dorůstat.

Můžeme uvažovat o tom, jak se zachová společnost, jak se zachovají školy, když dítě udělá něco skutečně špatného (šikana, okradení spolužáka...). Můžeme mluvit o tom, že dítěti je ukázáno, že tohle není cesta, která ho učiní šťastným, nebo je dítě spíše okamžitě represivně trestáno, ve smyslu, už se to s ním táhne celé studium. Domnívám se, že je velmi dobré, když dítě udělá nějaký zásadní přešlap ve svém dětství – mladší školní věk. A je velmi dobře, když dítě proto není odsouzeno, ale kdy je mu ukázáno, že to není správná cesta. Protože se touto chybou učí, že takhle svého štěstí prostě nedosáhne.

Můžeme uvažovat ale také o tom, jak své děti trestají rodiče. V mnoha rodinách se z trestu stal jen represivní způsob výchovy, respektive způsob, jak dítěti odplatit za jeho jednání. Z rodin se mnohdy vytratil onen výchovný rozměr trestu. Dítě mnohdy dostává za trest zákaz televize, počítače, tabletu, her na mobilu... Kde je ale onen výchovný moment? Neměl by být onen trest doplněn tím, že v onom čase se o to intenzivněji věnuji svému dítěti?

Tyto tresty například nastupují v důsledku špatných známek. Neměl by být tedy tento trest (zákaz něčeho) doplněn tím, že se v ten čas budu s dítětem učit? Že se mu budu věnovat a společně se budeme o něčem bavit? V divadle Jára Cimrmana se můžeme setkat s teorií „trestání učitele učitelem“. Neměl by být trest v první řadě „trestem“ pro rodiče, v tom slova smyslu, že on si uvědomuje, že se o to víc nyní musí svému dítěti věnovat?

Znovu připomeňme, že selhání je přirozenou součástí lidského života. Že není katastrofou, že není ničím hrozným. Ne výjimečně se stává, že dítě, které bylo v dětství hodné, se stává následně „grázlem“. Protože si neosvojilo skrze ona selhání, že toto není cesta. Zkusme tedy vnímat selhání dítěte a následující trest, který přichází, ne jako represi, ale jako možnost nápravy, možnost prohloubení vztahu. Zkusme si uvědomovat, že trest nemusí být udílen v afektu a hněvu, s křikem a „pomstou“, ale že může být udílen v lásce a v naději...

Zkusme přemýšlet o tom, jak trestáme své děti? Je v našem trestu přítomný onen výchovný prvek?

Pane, nauč nás respektovat pády našeho dítěte. Nauč nás přijímat, že i ono ve svém životě selže, udělá něco, co není správné. Uč nás být k dítěti o to více pozornými a o to více mu být na blízku. Uč nás ho trestat způsobem, který ho nebude drtit, ale který mu bude vytvářet prostor k nápravě a zdravému růstu.

Čtvrté zastavení – setkání s milujícími rodiči

Ježíš se na své křížové cestě mohl setkat se svou matkou. Matkou, která ho nejen napomínala, ale také matkou, která ho láskyplně objala, matkou, která s ním trávila čas, která se mu věnovala. Můžeme skutečně jen uvažovat o tom, co Ježíši problesklo hlavou, když hleděl na svou matku. Co se mu asi tak vybavovalo z jeho dětství... Jak častokrát malý Ježíš mohl vběhnout do náručí své matky, svého pěstouna Josefa a mazlit se s nimi, zakoušet velmi intenzivně jejich lásku?

Dnešní doba trpí tím, že děti nezakoušejí lásku svých rodičů. Že rodiče se s nimi nemazlí. Jak moc děti touží po tom být objati svými rodiči, mít je jen pro sebe, zakoušet pocit bezpečí a jistoty. Dnešní děti jsou častokrát rozmazlené, ale nevymazlené. Dostávají mnoho věcí, které je rozmazlují, ale chybí jim objetí, které by je vymazlilo. Rodiče onen vztah nahrazují mnoha věcmi, dárky.

Jednou jsem byl se svým synovcem (bylo mu necelých patnáct let) v Itálii. Byli jsme v jednom městě a on mi říkal, že je tam obchod s levným dobrým vínem, které koupil rodičům. Já jsem ho poprosil, zda by mě tam mohl dovést. Když jsem vína nakoupil, řekl jsem mu: „Honzo, díky!“. A on se na mě otočil a řekl: „Co je? Co jsem zas provedl“. Byl jsem velmi překvapen – taková reakce na poděkování. V tu chvíli bylo velmi lehké si říci, že vím, jakým způsobem asi vyjadřují jeho rodiče nespokojenost s tím, když něco neudělá – že jsou použita stejná slova. Ale to by bylo příliš laciné. Přemýšlel jsem o tom, do jaké míry vlastně i ode mě zná vděčnost, pochvalu, pochopení...

Děti od nás mnohdy slyší, co všechno mají udělat. Slyší, jaké nároky na ně klademe. Stále od nich něco chceme (od těch nejzákladnějších věcí, jako aby si už došlo na nočník, aby se už samo oblékalo...). Je to tak správně. Ale je třeba, aby dítě také zakoušelo naše objetí. Aby byl čas, kdy od něho nic nechceme, kdy se mu naopak dáváme. Aby zakusilo okamžiky, kdy jsem rád, že je, kdy s ním rád trávíme svůj čas.

Zkusme přemýšlet o tom, zda je naše dítě „vymazlené“. Co si tak asi mé dítě vybaví, když bude za padesát let vzpomínat na rodiče. Znovu chci zdůraznit, že to neznamena, že ony nároky nemáme mít – ty jsou třeba, není tedy možné z nich pro zalíbení se dítěti slevovat. Ale spíše je dobré se zamyslet nad tím, jestli si vůbec dítě pamatuje, že bych ho objal, že bych mu vyjádřil ohromnou radost z toho, že je (ne koupěním dárku).

Pane, nauč nás být rodiči, kteří dítěti projevují svou lásku i svými city. Kteří nacházejí čas na to své dítě obejmout, být s ním a vyjadřovat mu svou lásku.

Páté zastavení – později

Písmo svaté nám vypráví o tom, že Šimon byl k nesení kříže, k pomoci Ježíši, donucen. Můžeme si představit Šimona, jak jde ztrhaný z pole, jak se těší, že se konečně dostane domu, že si bude moci odpočinout. A teď tohle. Je nucen nést kříž nějakému trestanci.

Rodič je na tom v jistém slova smyslu podobně. I on se může těšit, že si po náročném dni odpočine. A najednou přijde dítě, které si ho žádá. Žádá si, aby si s ním šlo hrát, žádá si, aby mu šlo vyprávět, číst pohádku, anebo aby naslouchalo jeho vyprávění. Dítě si žádá, aby se rodič připojil k jeho činnosti. Odpovědí dospělých je mnohokrát určitá nevrlost, neochota, odmítnutí. Jak častokrát říkáme dětem – později. Vyslechnu si tě později. Teď na tebe nemám čas, ale pak...

Je dobré si uvědomit, že jednoho dne se role obrátí. Jednoho dne přijde rodič za dítětem a řekne mu, že by potřeboval pomoc. Že by si s ním potřeboval promluvit. Odpověď dítěte bude taková, jaké se naučil od svých rodičů – teď ne, teď nemám čas, teď se mi nechce, snad zítra, snad později...

Nebo kolikrát rodič nemá na dítě čas, nechce si ho udělat, a tak ho radši „odkládá“ do školky. Odkládá ho, protože překáží jeho kariéře. A i zde se jednoho dne role vymění. Dítě nebude mít čas navštívit své rodiče, zvednout telefon a zavolat jim. Vztah se starými rodiči pro ně bude něčím, co je okrádá o čas, o kariéru. Staré rodiče bez skrupulí pošle do domova důchodců, protože jedná způsobem, jakému se naučil od svých rodičů.

Věnovat se dítěti rozhodně není vždy idylka. Není to něco, do čeho by se člověku vždy chtělo. Je do této činnosti nucen, ač sám znaven, sám toužící po odpočinku. Je dobré si ale stále uvědomovat, že nechat se přinutit je velkou investicí do budoucnosti.

Pokusme se zapřemýšlet o tom, jak jsme se v poslední době věnovali svým dětem. Jak jsme odpověděli na to, když od nás něco žádaly.

Pane, nauč nás být těmi, kteří se nechají přinutit, aby se věnovali svým dětem, kteří si na své děti, vždy, když to ony potřebují, najdou čas.

Šesté zastavení – Lazar u dveří tvého domu

V Lukášově evangeliu 16. kapitole, verše 19nn, nasloucháme nádhernému podobenství o boháči a chudáku Lazarovi. Už v minulé křížové cestě jsme se tomuto podobenství trochu věnovali. Dnes můžeme onomu chudákovi dát jméno nikoli Lazar, ale jméno svého dítěte.

Slyšíme o tom, že onen boháč si vůbec nevšímal chudého Lazara, který ležel u jeho dveří. Lazara si všimne teprve v momentě, kdy zakouší pekelné muky. Právě v tu chvíli žádá, aby byl Lazar tím, kdo svlaží jeho rty vodou, kdo mu od těchto pekelných muk pomůže. Ano, poznal to, ale pozdě. Teď už mezi nimi byla propast, kterou nebylo možné překročit.

Pro rodiče je tímto Lazarem jeho dítě. To ono leží u dveří jeho domu. To ono by toužilo být nasyceno alespoň drobty, které padají ze stolu, rozumějme, toužilo by po tom, aby se mu rodiče alespoň trochu věnovali. Místo toho jeho vředy, jeho bolesti, jeho osamocenost a prázdnotu lízají psi různých mobilů, tabletů, počítačů a televizí.

Lazar má být tím, kdo má pomoci od pekelných muk. Pro rodiče je to nejen partner, ale celá jeho rodina, kteří mu mají pomoci od pekelných muk. Právě věnování svého času rodině je tou nejlepší investicí do nebeské budoucnosti, kterou člověk může učinit. Věnovat svůj čas rodině znamená nechávat členy své rodiny, aby svlažovali můj jazyk od pekelných muk samoty, osamocenosti. Ano, teď ještě mohou, protože mezi námi není nepřekonatelná propast. Touto propastí je v plné míře peklo, ale zde na zemi může být touto propastí rozdělení, rozvod...

Ano, ono je mnohdy jednodušší dát dítěti nějaký dárek, otevřít mu svou peněženku. Ale to, co je mnohem potřebnější, je otevřít své srdce, dát dítěti svůj čas, svůj život, své srdce. Je třeba se dítěti věnovat, protože právě tato činnost je proječováním mé prozíravosti ve vztahu k věčnosti.

Uvažujme o tom, zda si uvědomujeme důležitost dětí a celé své rodiny pro můj život. Nejen život zde na zemi, ale také pro svou věčnost. Uvažujme o tom, zda necháváme tyto osoby tím, že se jim věnujeme, smočít pekelnou výheň samoty v našich ústech.

Pane, děkujeme ti za blízké, za Lazary u našich dveří. Nauč nás je, prosíme, vidět, nauč nás projevovat jim patřičnou péči. Kéž jejich rány nejsou obstarávány různými psy, ale kéž ony vředy hojíme svou láskou a starostlivostí.

Sedmé zastavení – chybuující rodič

Při prvním Ježíšově pádu jsme uvažovali o chybuujícím dítěti. Zdůrazňovali jsme, že je třeba přijmout fakt, že dítě bude chybovat, že udělá nějaké průšvihy. Uvažovali jsme o tom, jak se v takové situaci zachováváme. U druhého pádu můžeme uvažovat o tom, že i my jsme chybuující, že jsme chybuující i jako rodiče.

V dnešní době se můžeme setkávat s jevem, který osobně nazývám „negativní výchovou“. Tato výchova spočívá v tom, že dovoluji svým dětem dělat to, co mě bylo zakazováno. Rodiče si častokrát na svých dětech řeší své komplexy – vadilo mi něco na výchově ze strany mých rodičů, já tedy budu dělat pravý opak. Rodiče mě nenechali hrát fotbal? Tak já své děti fotbal rozhodně hrát nechám. Vadilo mi, že mě rodiče nutili vždy sníst každého jídlo, i když mi nechutnalo? Já své dítě nutit nebudu... A tak bychom mohli pokračovat. Rodiče tak vychovávají své děti na principu hojení vlastních ran. Mnohdy si ale neuvědomují, že jsou v dnešní době takto vychovaní právě kvůli těmto „ne“, či „musíš“. Že do kostela chodí třeba právě proto, že nechodili na fotbal (fotbal jim byl zakázán, protože zápasy byly v neděli místo mše a nebylo možné jezdit nikam jinam...). Nedovedou vidět to za tím. A domnívají se, že touto „negativní“ výchovou budou těmi dokonalými rodiči, kterým děti budou muset být vděční za to, jak byli skvělí. Rodiče se tak primárně honí ne za tím, aby děti byly vychovány, ale aby oni sami byli dětmi pochváleni.

Tyto děti ale budou mít stejná zranění (jiného druhu, ale budou je mít) jako měli jejich rodiče. I jim na výchově jejich rodičů něco vadí... První věc, kterou rodič musí přijmout, je fakt, že vychová děti „defektním způsobem“. Ať se budou snažit sebevíc, dítě si vždy odnese z výchovy nějaké šrámy. Rodič musí přijmout fakt, že bude chybuující, že věci nebude dělat nejlépe a že tedy nemá cenu nastupovat onu cestu marné snahy být dítětem „oblíbený“.

Chybuující rodič by měl být ale zároveň rodič, který svou chybu uznává, a to i před dítětem. Není prohrou před dítětem přiznat, že jsem něco přehnal, že trest, který dostalo, byl přehnaný a že ho tedy upravuji. To je něco jiného než nedodržení svého slova (k tomu bych povzbuzoval). Ano, rodič může lpět na dodržení trestu, který byl uložen, i když už sám ví, že je to chyba, nebo může trest z důvodu uvědomění si své chyby tak zvaně „prominout“, tedy stáhnout své slovo (což je chyba, protože dítěti ukazují, že své slovo nedodrží), nebo může dítěti prostě říci, že chyboval a že tedy věc upravuje. Chybou není chybovat, ale chybou je v chybě zůstat, nebo chybu popírat.

Toto zastavení nás tedy může vést k tomu, abychom uvažovali, jak se chováme v momentě, kdy chybuujeme. Je pro mě chyba katastrofou, něčím, co musím maskovat, aby se o tom nikdo nedozvěděl, anebo umím chybu přiznat a napravit ji? A to nejen ve vztahu k dítěti, ale třeba i k partnerovi?

Pane, nauč nás přijmout své limity, přijmout, že ve svém životě budeme opakovaně chybovat. Dej ale, abychom si v každém okamžiku svého života mohli říci, že vždy jsme chtěli konat to nejlepší, co v nás bylo. Totiž, že ona chyba nepramenila z naší lenosti, či lehkovážnosti.

Osmé zastavení – plačte nad sebou a nad svou výchovou

Častokrát můžeme slyšet nářky nad tím, jak je mládež hrozná, nevychovaná. Je třeba si ale položit otázku, kdo za to může. Rozhodně totiž za to nemůže ona mládež.

Kolikrát se můžeme setkat s rodičem, jehož děti již odrostly a v dospívání odpadly od víry. A tento rodič určitým způsobem pláče nad touto skutečností. Onen pláč má různé podoby. Buď to se rodič obhajuje, jak dítě skvěle vychovával ve víře (mnohdy tato výchova spočívala v tom, že se šlo v neděli do kostela) a je tedy nepochopitelné, že od víry odpadlo. Jindy zase pláče a určitým způsobem lituje, že byla taková doba (podle rodiče nebylo společenství mládeže, do kterého by dítě posílal...). Anebo se objevuje pláč, který je lítostí nad tím, jak špatně své dítě vychovali (to je v případě, kdy rodič dokáže uznat, že dítě ve víře špatně vychovával).

Kolikrát si říkám, že by bylo dobré, kdyby nějaký starší rodič napsal do farního časopisu a vyzval mladé rodiny, aby se probraly. Aby pochopily, jaké důsledky přinese tato náboženská výchova. Ale současní rodiče jsou častokrát tak zatvrzelí (stejně jako byli ti předchozí), že toto nechtějí slyšet. A tak i oni budou za pár let (či desítek let) členy jedné ze skupin rodičů, která tímto způsobem nařiká.

Je třeba si osvojit Ježíšovu výzvu, kterou adresoval Jeruzalémským ženám: „plačte nad svými dětmi“. Ano, plačte nad tím, jak vychováváte své děti ve víře. Ne až potom, kdy už nebude příliš co změnit. Plačte už nyní, kdy onu změnu provést můžete.

Kolikrát můžeme slyšet náрек rodičů nad tím, že nemají čas. S dětmi se honí za různými kroužky, vyžadují se od nich různé logistické pozice, aby to vše bylo možné zvládnout. A když se od nich chce něco, co se týká víry, pak předkládají výtku, kdy to jako mají zvládnout. Jako bych za to, že se takto honí, mohl já, jako bych jim já nastrkal takové množství kroužků. Ony kroužky ukazují, v čem je priorita života. Mnohdy je větší prioritou hra na klavír, fotbal, kreslení..., než náboženství, společenství věřících, farní dny, slavení mše svaté... Ony jednotlivé kroužky dostávají skoro vždy přednost před vším, co se týká víry!!! A u té víry se už v danou chvíli zachovává jen to naprosté minimum.

Když se podívám na televizi na fotbalový zápas, který začíná třeba ve tři čtvrtě na devět (Liga mistrů), pak mohu vidět, že se tam objevují i děti. Když se řekne, že třeba alespoň o slavnosti by mohli přijít rodiče s dětmi na večerní mši svatou, pak je slavení mše svaté v šest hodin pozdě večer. Říkám si, že pro ty fanoušky je fotbal víc, než pro nás věřící Bůh. A podle toho to pak také vypadá.

Plačte nad sebou a nad svými dětmi. Začněte plakat už nyní, dokud je čas. Začněte plakat pláčem lítosti, pláčem, který mění lidský život – dokud je čas.

Zkusme se zamýšlet nad tím, co v životě dítěte dostává přednost. Jaké kroužky mají přednost před věcmi víry. Když se změní hodina kroužku a výjimečně připadne na hodinu náboženství, co dostane přednost? Když je kroužek a „výjimečně“ je slavnost, která by si žádala naši účast v kostele, co dostane přednost? Je pro nás důležitější, aby dítě umělo jazyky, hrát na hudební nástroje, kreslit (proto je posíláme na kroužky), nebo je pro nás důležitější, aby dítěti byla předána víra? Pak je ale třeba, aby ona priorita byla skutečně nastavena.

Pane, nauč nás včas plakat nad sebou a nad svými dětmi. Nauč nás dětem předávat skutečnou víru, kde ty jsi Bohem a nikoli jen modlou, které věnujeme část času. Nauč nás rozpoznávat to, co je skutečně důležité.

Deváté zastavení – spolupráce

Při třetím pádu se můžeme zamýšlet nad jedním z největších nedostatků ve výchově dětí. Je třeba stále opakovat, že hlavními vychovateli dětí jsou rodiče. Že to oni jsou odpovědní za výchovu svých dětí. Všichni vychovatelé jsou jejich spolupracovníci.

Mnohdy to ale vypadá tak, že o žádné spolupráci nemůže být ani řeč. Rodiče „hodí“ dítě na vychovatele a očekávají, že on dítěti předá určité znalosti, určitý způsob chování, že on mu předá věci podstatné k životu z víry. Ne, tak to rozhodně nemůže vypadat. Odpovědným je rodič, učitel, vychovatel, kněz, to jsou jen spolupracovníci. Jejich činnost musí tedy být v úzké spolupráci s rodiči.

U mnoha rodičů ale můžeme vidět, že nejenže nespolupracují, ale spolupracovat přímo odmítají. Učitel je častokrát vnímán jako oponent, jako ten, kdo jejich dítěti ubližuje. Rodič nestojí na jedné straně s vychovateli, ale naopak stojí na jedné straně s dítětem proti učiteli. Vychovatel tak není spolupracovník, ale častokrát protihráč. Jeden z důvodů, proč tomu tak je, je ten, že rodiče se odmítají věnovat svým dětem, spolupracovat na výchově, a pak, když se objeví komplikace, je pro ně příjemnější hodit přes palubu učitele – to on za to může, to je jeho chyba, to on si zasedl na mé dítě.

Nyní to můžeme vztáhnout především na náboženskou výchovu. Kolik rodičů vnímá hodiny náboženství jako spolupráci s knězem? Kolik rodičů aktivně zajímá, co se na náboženství probírá? Kolik rodičů se s dětmi doma na náboženství učí? Kolik rodičů se ptá kněze, katechety, co se má dělat? Kolikrát kněz (katecheta) na náboženství něco učí, ale rodiny to pak svým životem popírají. Ano, je hezké říkat dětem o důležitosti mše svaté, ale je to k ničemu, když rodinný život, život rodičů to následně popírá. Kněz děti něčemu učí, ale rodina žije úplně jinak. Ale ono to jde ještě dál. Ono je častokrát obtížné vyžadovat od rodičů alespoň to, co patří k úplným základům slušnosti, jako je omlouvání dětí...

Takto rozhodně nevypadá výchova. Takto rozhodně nevypadá vzájemná spolupráce. Je to jeden z bolestných pádů, který je v současné křesťanské společnosti velmi aktuální.

Zkusme chvíli přemýšlet o tom, jak spolupracujeme s vychovateli. Jsme na stejné lodi s nimi, nebo je vnímáme jako oponenty? Jak spolupracujeme s knězem (katechetou) při náboženské výchově?

Pane, nauč nás být skutečnými spolupracovníky. Nauč nás mít zájem o výchovu našich dětí a vnímat naši odpovědnost. Kéž si uvědomujeme, že za to, jaká je mládež, nastupující generace, za to můžeme my.

Desáté zastavení – šaty

V desátém zastavení hledíme na Ježíše, který je zbavený šatů. Říkáme, že šaty dělají člověka, protože šaty jsou nějakým způsobem spojeny s důstojností člověka. A tak je tomu i v dnešní době. I dnes hrají šaty značnou roli.

Pro rodiče je určitou obavou, že jejich děti budou chodit v oblečení, které není „in“, že se svým oblečením budou příliš lišit od ostatních, že pro své oblečení budou spolužáky vysmívány. Proto se honí za penězi, aby mohli dětem dát značkové oblečení, značkové boty – aby zapadli do kolektivu. Je dobré si ale uvědomit, že děti si vždy najdou nějaký důvod, proč někoho vyčlenit z kolektivu. Mohou to být brýle, může to být výška dotyčného... Děti jsou v tomto dost tvrdé a nikdy nevznikne kolektiv, ve kterém by toto nebylo přítomno. Rodič nikdy nemůže zabránit tomu, aby jeho dítěti nehrozilo určité „vystrčení“ z kolektivu. Ano, možná to ubrání v prostoru šatů, ale v jiných oblastech šanci nemá.

Při snaze značkově obléknout své dítě (ale ono se může jednat také o mobil, tablet...) se opakuje princip, který jsme již zmínili. Rodič bude radši déle v práci, aby dítě mělo značkové oblečení, než aby byl s dítětem. Rodič radši bude upřednostňovat materiální rozměr, než aby byl s dítětem na společenství, na mši v kostele...

Jakou důstojnost se vlastně zmiňovanými šaty snažím svému dítěti dát? Bojuji za to, aby dítě mělo dostatečně dobrý vnější oděv, ale už je mi vcelku ukradené, jaký je ten křestní šat. Bojuji za to, aby dítě obstálo ve školním kolektivu, ale je mi jedno, jestli dítě obstojí se svou vírou, které ho učím, kterou mu předávám.

Ten důvod, proč tak činíme, může být vlastně i sobecký. Má snaha může být vyvolávána také touhou po tom, abych v té společnosti obstál já. Mám totiž strach, že si na mě budou ukazovat ostatní rodiče, že budou říkat, jaký jsem to rodič, když svému dítěti ani nedopřejí značkové oblečení, mobil, tablet... A my na tuto hru přistoupíme. My si neodpovíme, co je to za rodiče, kteří pro honění se za těmito věcmi nedopřejí svým dětem čas s rodiči, nedopřejí duchovní rozměr. Ukazuje se tak, jak je nám vlastní ono smýšlení, že lidská důstojnost spočívá v tom, co má, a nikoli v tom, že je (kým je).

Je dobré někdy nastoupit Ježíšovu cestu a nechat se zbavit šatů. Pochopit, že to hlavní není značkové oblečení, že důstojnost dětí Božích spočívá v něčem značně odlišném.

Pokusme se popřemýšlet o tom, za čím vším se honíme, co všechno pro své děti sháníme, jen proto, aby obstáli ve společnosti. Jak jsem závislý na tom, abych i já obstál před ostatními. Co jsou vlastně ty nejdůležitější hodnoty, které chci dítěti dát? A proč je dokážu opouštět proto, abych dával to méně podstatné?

Pane, nauč nás poznávat, co je skutečně podstatné. Nauč nás v klidu přijímat hanbu svlečených šatů, totiž toho, že naše děti nemají takové věci, jako mají ostatní. Nauč nás vnímat, že naše děti mají totiž mnohem víc. Mají důstojnost dětí Božích. Mají rodiče, kteří se jim věnují. Mají...

Jedenácté zastavení – dospívání

V životě nastávají situace, ve kterých je od nás žádáno, abychom se vzdali svých dětí. Těmi extrémními situacemi jsou smrt dítěte či závažná choroba. Méně extrémními jsou odchod dítěte z domu, jeho dospívání...

Dospívání je jedním z nejtěžších období lidského života. Velkou zatěžkavací zkouškou pak procházejí především vztahy v rodině. Puberta se totiž netýká jen toho, kdo v pubertě je, ale zasahuje všechny členy rodiny. Nejbolestivější a nejnáročnější je to pro rodiče.

Puberta není jen časem fyzického, psychického, sociálního... dozrávání jedince. Je také časem, kdy se vyvíjí vztah dospívajícího s rodiči. V rovině vztahové jsou do puberty velmi intenzivně vtaženi i rodiče. I oni musí projít touto pubertou, tedy časem vývoje vzájemného vztahu. Pro ně je to ale o to složitější, že biologicky jejich tělo již s pubertou „nepočítá“. To, co je pro dítě snadné, se pro dospělého rodiče stává velmi obtížným.

Puberta je časem, kdy se z dítěte stává dospělý člověk. Ve vztahu k rodičům tedy musí dozrát k tomu, že už je nevnímá jako rodiče, kteří mu říkají, co má dělat, ale jako rodiče, kteří mu radí, jak má jednat (radí mu s takovou láskou, s jakou se jinde nesetká). Stejně tak ale tato puberta zasahuje jeho rodiče. I oni musí projít proměnou vztahu. Svě dítě musí přestat vnímat jako toho, komu budou přikazovat, co má dělat, a musí ho začít vnímat jako svébytnou osobnost, jako rovnocenného partnera do dialogu.

Tento krok je velmi obtížný, protože od rodičů vyžaduje, aby se vzdali svého dítěte. Ono vzdání se dítě nepřichází až v okamžiku svatby nebo svěcení či slibů. Ono vzdání se nastává v okamžiku dospívání. Pokud nějaký rodič nedokáže přijmout, že jeho dítě jde do semináře, či do kláštera, pokud se nějaký rodič nedokáže oprostít od dítěte, které vstupuje do manželství, pak se ukazuje, že v pubertě se nedokázali vzdát svého dítěte.

Toto vzdání se svého dítěte má podivuhodný význam. V Písmu svatém čteme několik příběhů o tom, jak je od někoho vyžadováno, aby dal své dítě (Abrahám, vdova ze Sarepty, vdova od Naimského mládence...). Můžeme říci, že se zde v jistém slova smyslu opakuje podobný princip – dej mi syna, já ti dám syna (případně Syna). Rodič se vzdává svého dítěte, aby své dítě přijal, v nové pozici, v nové roli. Úmyslně uvažuji o této skutečnosti v souvislosti s 11. zastavením, protože ono dávání syna mnohdy člověka bolí. Rodič již není tak zvyklý na změny, které puberta přináší, respektive si třeba uvědomuje, že nastává čas stáří, že ona mladost už pomíjí...

Zkusme přemýšlet o tom, zda jsme schopni, či připraveni se svých dětí vzdát. Zda jsme schopni je nechat dospět, nebo zda je chceme stále držet pod svými křídly a bráníme jim v jejich životě.

Pane, nauč nás osvobodit se od svých dětí, nauč nás tyto naše děti „obětovat“ pro jejich dospělost.

Dvanácté zastavení – oběť

Již několikrát jsme uvažovali o tom, že rodiče musí své děti učit různým věcem. Jednou z podstatných věcí lidského života je schopnost obětovat se. Pro rodiče není příliš těžké obětovat se pro své dítě (kolikrát k němu v noci stávají, čeho všeho jsou pro své dítě schopni se vzdát), ale velmi obtížné je učit dítě samo se obětovat, respektive nechat ho obětovat se pro mě.

Pokud chceme, aby naše společnost nebyla společenství egoistických a sebestředných lidí, kde každý hledí jen na sebe, na svůj prospěch, pokud chceme, aby naše dítě jednou mohlo vstoupit do manželství, které bude mít perspektivu trvalosti, pak je ona výchova k oběti naprostou nutností.

Onen rozměr oběti může nabývat ve výchově mnohé rozměry. Můžeme připomenout jen různé možnosti vlastního sebezáporu v postní době, můžeme připomenout páteční posty... To vše může a má být pomůckou ve výchově dítěte, ve výchově, která ho učí sebezáporu a oběti.

Je třeba učit dítě tomu, že oběť (různé sebezápory) není prohrou člověka, není ztrátou něčeho potřebného, ale naopak je okamžikem, kdy člověk svůj život naplňuje. Ztrácí tak trochu význam výchova v postním úkonu, kdy dítě například odkládá sladkosti „jen“ na neděli, ale pak si je sní. To není oběť!

Stejně tak je zvláštní, když dítě od začátku učíme tomu, že chce-li něco, pak to prostě bude mít. Můžeme mít na mysli různé situace v krámech, kdy dítě dostává rohlík ještě v obchodě, ještě dřív, než je zaplacený. Můžeme přemýšlet o tom, že musí být vytvářeny „dětské“ pokladny, kde nejsou sladkosti, protože rodiče se chtějí vyvarovat situace, kdy by dítěti museli důrazně říci, že to prostě mít nebude. A tak bychom mohli pokračovat dál a dál. Taková výchova rozhodně neučí děti tomu, že ne všechno budu mít, neučí je tomu, že se něčeho vzdávám...

Vrcholnou školou takového dávání se je slavení mše svaté. Z ekonomického pohledu je slavení mše svaté ztrátou času. Je k ničemu. Ve společnosti, kde čas jsou peníze, je hodina strávená v kostele naprosto nesrozumitelná. Ale právě tam se člověk učí tomu ztrácet svůj život. Je třeba děti vychovávat eucharisticky, je třeba jim pomáhat v osvojování si eucharistického smýšlení. Tomu se ale nenaučí v tomto světě (ten jim předkládá ekonomický pohled – musíš mít, a to co nejdřív). Tomu se naučí jen v eucharistii a v křesťanském prostředí rodiny.

Vybavme si různé situace našeho života. Učíme dítě tomu, že něco prostě nebude mít? Učíme ho tomu, že něco nebude mít hned? Učíme ho tomu, že se něčeho prostě vzdá ve prospěch druhého? Nebo ho spíše učíme tomu, že všechno musí mít, že si to musí vybojovat, že obětovat se je prohrou?

Pane, pomáhej nám v naší snaze vstěpovat do dětí rozměr oběti, schopnosti ztrácet svůj čas, svůj život, sebe samotného pro druhé.

Třinácté zastavení – milosrdná náruč

Čím jsem starší, tím víc mě fascinuje postava otce v podobenství o marnotratném synovi. Takový blázen, který se zesměšňuje před celou vesnicí. Několik měsíců, či let dennodenně vyhlíží svého syna. A když syna zahlédne, před všemi sousedy mu běží vstříc. Jaký slaboch! Že to má zapotřebí!

Kolikrát si říkám, jestli by u mě mladší syn nenalezl zavřené dveře. Jestli by se nejprve nemusel prodrat přes různé překážky a teprve za nimi by se mohl setkat s mým milosrdenstvím (to už bych snad zvládl, kdyby si to před tím trochu vyžral). Tento otec ale jedná zcela jinak. Jeho milosrdná náruč je nejen že otevřená, ale také běží vstříc.

Není výjimkou, že rodiče mají dítě, které zrovna nepřejalo styl života, který se mu rodiče snažili předat. Jejich dítě se stává marnotratným synem. Jaký postoj ale pak tyto rodiče zaujmají? Vyhlížejí svého syna? A kdyby se náhodou syn časem vrátil, co nalezne? Otevřenou náruč, která mu běží vstříc, nebo by našel zavřené dveře, respektive několik „potupujících“ překážek, které musí překonat?

To je náruč milosrdného otce. 13. zastavení křížové cesty nám ale představuje ještě jinou náruč, totiž mateřskou. Náruč, do které je položeno mrtvé Ježíšovo tělo. Milosrdný otec mluví o zemřelém synovi, který zase žije. V Mariině náruči je ale mrtvý syn. Je to náruč milujícího rodiče, který, v kontextu předchozích úvah, má ve své náruči dítě, které je způsobem svého života „mrtvé“. Tato náruč tedy předchází ještě onu náruč milosrdného otce.

Rodič by své dítě neměl nikdy ze své náruče pustit. Ať je jeho dítě jaké je, ať je to sebevětší lump, rodič by měl být vždy tím, kdo stojí poblíž svého syna, kdo ho drží v náruči. To neznamená, že musí schvalovat jeho jednání, jeho způsob života (to milosrdný otec nedělal). Ale znamená to, že dítě, které znovu ožije, se může ocitnout v této náruči, respektive se v této náruči probudí...

Pouvažujme o tom, jaký postoj zaujímáme vůči dětem, které nás zklamaly, které nějakým způsobem zbloudily (ublížily nám, rozzlobily nás...). Setkávají se s náruči otevřenou, či zavřenou?

Pane, nauč nás mít vůči svým dětem náruč vždy otevřenou. Ať dítě, které znovu ožije, se probere v naší milosrdné a milující náruči.

Čtrnácté zastavení – umět ustoupit

Rodič může ve své výchově udělat to nejlepší, čeho je schopný. Může být světcem..., ale to ještě nezaručuje, že i jeho dítě bude světcem. Ano, i dítě svatých rodičů může být pěkný lump. Poslední, ale zároveň také první pomocí rodičů, je tak modlitba.

Mnohdy se můžeme setkat s tím, že rodiče těžce nesou způsob života svých dětí. Že těžce nesou, že nechodí do kostela (je to lepší, když to těžce nenesou, když jim stačí, že děti jsou slušně vychovány a onen náboženský rozměr je už jen třešnička na dortu). Ne výjimečně se tito rodiče snaží dohnat to, co dříve promeškali, případně děti k víře znovu přivést. Doma to pak vypadá tak, že skoro při každé příležitosti jim nezapomenou připomenout, že by měli jít v neděli do kostela, že by měli dát pokřtít své dítě...

Rodiče si musí uvědomovat, že dítě jim bylo vždy svěřeno, že nikdy ho nemají plně ve své moci. Vlastně se od nich neustále vyžaduje schopnost ukládat své dítě do hrobu, vyžaduje se od nich schopnost určitým způsobem ustoupit. Přijmout skutečnost taková, jaká je. Ano, rodiče mohou čas od času svým dětem něco říct (že by byli rádi, kdyby...). Ale zde platí, že všeho moc škodí. Rodiče v tuto chvíli mohou dávat jen příklad. Svým životem ukazovat svým dětem, že duchovní rozměr je pro lidský život podstatný.

A přeci nejsou odkázáni jen na příklad. Mají ještě jednu silnou zbraň, kterou je modlitba. Co asi tak dělala Maria o Bíle sobotě? Kolik času trávila v modlitbě? Modlitba bylo to jediné, co Marii pro onen den zůstalo. Syna položila do hrobu a následně se modlila. Modlitba je mnohdy také to jediné, co zůstává rodičům. Je to jediná možnost, jak své děti přivést ke Kristu. I oni musí své dítě, obrazně řečeno, pochovat v hrobě a nastoupit cestu Bíle soboty. Dne modlitby, dne naděje a očekávání slavného vzkříšení.

Pane, dej nám dostatek síly přijmout fakt života našich dětí. Odpuť nám, čím jsme se provinili, co jsme zameškali. Nauč nás naše dítě klást do „hrobu“ a nastupovat den Bíle soboty. Den intenzivní modlitby, čas očekávání vzkříšení našeho dítěte.